

však aj jeho rodina do Veľkého Šariša a priviezla len časť majetku, ktorú mohla na vozoch dopraviť.

Brat Ladislava H., Ján H. potvrdil výpoveď svojho brata a ešte udal, že dňa 18. 11. 1938 bol v Košiciach na posádkovom veliteľstve a žiadal ochranu, aby mohol s celou rodinou zostať vo Veľkej Ide, pretože ho četnícka stanica vo Veľkej Ide vyzvala, aby s rodinou opustil maďarské územie. Táto četnícka stanica dostala príkaz, aby mu dali pokoj a ešte 10 dní mal pokoj. Ráno 28. 11. zastavilo pred jeho domom osobné auto, z ktorého vystúpil jeden generál, jeden plukovník a jeden major, ktorí povedali: „Egy héten belül el kel hagyni ezt a helyet, mert egy hét múlva vissza térek ide, és ha még itt látom magulat, akkor mindegyikük itt fog fűggni.“ (*Do jedného týždňa musíte opustiť toto miesto, lebo po týždni sa sem vrátim a ak vás tu uvidim, potom všetci budete visieť.*) H. im odpovedal „Értettem, úgy fogok cselekedni, ahogy tetszet parancsolni.“ (*Porozumel som, tak budem konať, ako ste ráčili rozkázat’.*) H. rozpredával svoj huteľný majetok, obilie a všetko, čo mohol. Ráno 1. 12. znovu zastalo auto pred jeho domom. Z auta vystúpil major, ktorý bol aj pri predošlej návšteve, a hovoril: „Hát még mindig itt van? Hát mit mondotam múltkor? Egy héten belül kikell innen pakkolni!“ (*Ešte vždy ste tu? Čo som povedal minule? Za 1 týždeň sa máte stade pratat’!*) H. odpovedal: „Őrnagy úr alázatosan kérem, már holnap megyek innét, mert már elvagyok készülve“. (*Pán major, poslušne prosím, už zajtra stade odchádzam, už som na to pripravený.*) On na to odpovedal: „Úgyis kell, mert ha nem, akkor minden – egyes ezekre a fákra felhúzatom.“ (*Tak treba, lebo ak sa tak nestane, každého jedného nechám poviesiť na stromy.*) Dňa 29. 11. 1938 dostal rozhodnutie od Maďarského okresného veliteľstva v Košiciach pod číslom 238/38, ktorým bol na vlastnú žiadosť vypovedaný z územia Maďarska spolu s príslušníkmi jeho rodiny. Termín na vyst’ahovanie bol stanovený do 7. 12. 1938. Dňa 3. 12. 1938 naložili 3 vozy a došli do Veľkého Šariša.

Manželka Ladislava H., Anna, potvrdzuje výpoveď svojho muža a svojho švagra.

Michal B. z Vysokej, predtým kolonista na Premonštrátskej v chotári obce Veľké Kapušany udal, že dňa 10. 11. 1938 opustil svoj majetok z obavy, že ako legionár bude maďarským vojskom bitý. Svoj majetok nechal do opatery svojej manželke a dvoch dcér. Dňa 25. 11. 1938 prišli maďarskí četníci so starostom do jeho domu a vyzvali jeho manželku a dve dcéry, aby okamžite opustili obsadené územie. Nedovolili, aby si niečo vzali so sebou. Rodine telesne neublížili.

Nečitateľný podpis, v. r.

Okresný náčelník:

SNA, KÚ, kr. 256, F. 71527/38 prez., ž. 4546.

14. december 1938. Hnúšťa.

Zápisnica napísaná na okresnom úrade s Júliusom U., obchodníkom, predtým obyvateľom obce Bátka, ktorý vypovedal, ako ho maďarskí vojaci za údajnú vlastizradu týrali a mučili, až napokon s celou rodinou vyhostili. Príloha: správa lekára o ublížení na tele.

Zápisnica

Dostavil sa Július U. a predniesol nasledovné:

Po vyprázdnení obce Bátka čs. vojskom v obci bolo vyhlásené, aby sa všetci bývali frontoví bojovníci (*frontharcosok*) zhromaždili na privítanie maďarského vojska. Ja som sa zúčastnil uvítania a ako ostatní som sa ozdobil vyznamenaniami obdržanými na fronte. Čakali sme príchod maďarského vojska od Rimavskej Seče. Medzitým však pribehol na aute jeden maďarský dôstojník smerom od Jelšavy a hneď sa dopytoval na mňa. Keď mu oznámili, že som ostal v Bátke, sadol do auta a vrátil sa späť. Asi za štvrt'hodinu došla do Bátky ku slávnostnej bráne jedna patrola, pozostávajúca z jedného poručíka, jedného podporučíka a troch husárov. Na uvítanie dotýčny poručík vyhlásil, že nie jemu patrí uvítanie, nakoľko on vykonáva len služobnú povinnosť. Pýtal sa blízko stojaceho staršieho Ľudovíta V., obyvateľa Bátky, či ešte je tu U.

Na kladnú odpoveď menovaného zavolať ma k sebe a dal povel prítomným husárom, aby zosadli z koňov, a rozkázal mi, aby som si dal ruky dozadu, ktoré mi potom zviazali povrazom a dva konce povrazu priviazali o sedlá koni, takže som ostal vyviazaný medzi dvoma koňmi. Husári vysadli na kone a potom poručík dal rozkaz k pochodu. Takto sme pochodovali krokom k môjmu bytu, kde sa zastavili a zavesili mi na krk tabuľu s nápisom „Kém, hazaáruló“ (*špión, vlastizradca*). Žiadali odo mňa, aby som vydal náboje. Keď som tie vydať nemohol, lebo som nemal, počkali, až prišli ešte ďalší dvaja husári. Potom ma zobrali so sebou smerom do Radnoviec a poručík dal povel ku klusu. Keď niektorí občania od tejto hrôzy a nemilosrdnosti a neľudskosti omdleli, čo malo za následok, že ani pripravovaná slávnosť nebola zadržaná. Keďže som túto cestu jednak od bolesti, jednak od strachu a únavy nemohol vydržať, upadol som na ceste pod nohy koní, ktoré po mne poskákali. Keď som už ďalej nemohol ísť, vojaci ma kopali s ostrohami do boku a do pŕs, ba poručík vytiahol šabľu a bil ma ňou po hlave. Pri každom údere kričal „tu máš za Drugu (?), za Popolušku, za vlastizradu a za zločiny proti vlasti“.

Konečne sme došli do Radnoviec, kde nás očakával jeden kapitán a privítal ma so slovami: „Už si tu, Ty vlastizradca, Ty krásny vtáčik, pod', aby som ti aj ja dal pár po hlave“ a jazdeckým bičom ma asi trikrát udrel po hlave. Potom zavolať deti a obecenstvo a dal mi rozkaz, aby som kričal „som vlastizradca“ a deťom dal povel, aby na mňa pľuvali. Po tom ma odovzdal jednému husárovi menom Szél so slovami „vezesd el a helyére és lásd el Te is a baját“ (*odveď ho na miesto a vyplat' ho aj ty*). Husári ma potom odvedli do jednej maštale. Tam ma traja úderom do zadku povalili k zemi a začali ma biť, kopat', až som stratil vedomie. Prebral som sa nato, že ma poliali vodou. Našťastie, došiel majiteľ domov s koňmi do maštale, následkom čoho ma vojaci zobrali a odvedli na farský dvor, kde sídlilo veliteľstvo.

Na dvore už stál spomenutý podporučík, ktorý priskočil ku mne a strhol mi vyznamenanie z pŕs so slovami: „takýto špinavý vlastizradca nezaslúži, aby mohol nosiť takéto krásne vyznamenania“. Hodili ma potom do chlieva pre ošipané a nakoľko som bol oslabnutý, stýraný, že som omdlieval, preberali ma vodou. Pri každom precitnutí ma znovu bili. Potom som počul, že vyšiel evanjelický farár, ktorý krikom sa pýtal, kde je veliteľ. Povedal, že on ako farár toto vojenské opatrenie nepokladá za zlučiteľné s jeho presvedčením. Hoci je toto opatrenie vojenské, on niečo také na svojom dvore nedopustí. Na vyšetrovanie ma vojaci odvedli na obecný dom, t. j. na veliteľstvo. Cestou ma znovu týrali, postavili ma k múru, kde som ich

prosil, aby ma netýrali, ale radšej mi dali guľku. Dostal som odpoveď, že pre mňa niet guľky, ale ma pošlú k Héjjasovi a či ho poznám? Začali ma znovu týrať, až som zase omdlel. Konečne v obecnom doma ma vypočúval kapitán v prítomnosti notára Makóva, ktorý ma vlastne udal. Kapitán ma žiadal za odpustenie, že je to len prechodná výtržnosť, a dal mi späť vyznamenania, aby som si ich znovu pripol na prsia na znak toho, že si zaslúžim, aby som ich aj ďalej nosil.

Prepusťil ma domov. Potom ma vojaci pod vedením poručíka zobrali, poviažali ma znovu a medzi koňmi trapom viedli domov. Cestou ma poručík bil šablou po hlave skoro až do Bátky, kde nás dohonal voz pána Dr. Abraháma F., ktorý nás zastavil a odovzdal nejaký rozkaz poručíkovi. Načo ma potom odviazali, ale nakoľko som nevládal ísť, musel som sa držať strmeňa koní. Takto sme došli na četnícku stanicu, kde ma odovzdali četníkovi. Boli tam aj miestni gazdovia, pred ktorými som musel vyhlásiť, že som nebol týraný. Odtiaľ ma odviekli na veliteľstvo obranného spravodajstva do Rimavskej Soboty. Tam ma väznili dva dni, kde som sa dožadoval lekárskeho ošetrovania, ktorého sa mi konečne dostalo v osobe lekára Dr. Eszényiho z Rimavskej Soboty. Ten ma odoslal do nemocnice. V nemocnici ma vyhládali traja páni v civilii, ktorým som musel podpísať vyhlásenie, že sa nedožadujem žiadneho prešetrovania, a moja dcéra musela tiež podpísať reverz, že sa budem liečiť na vlastné trovy.

V nemocnici ma liečili až do 13. 12., kedy som bol preložený cez hranice. Rodina sa tiež musela vysťahovať a mohla si so sebou odnieť len nábytok z jednej izby a najnutnejšie domáce zariadenie. Vyhlásili mi, že ostatný môj majetok prepadá v prospech maďarského štátu.

Zápisnica bola po prečítaní súhlasne vlastnoručne podpísaná.

D. a h.

Nečitateľný podpis, v. r.
zapisovateľ

Nečitateľný podpis, v. r.

Július U., v. r.

Príloha:
Lekárske svedectvo

Podľa ktorého hodnoverne svedčím, že Július U., 57-ročný obchodník v Bátke (Maďarsko) dnešný deň bol zdravotne prehliadnutý:

Na hlave v krajine záhlavnej kosti menšie jazvy pokožky, taktiež menšie jazvy na vnútornej strane oboch bercov a na kolene.

Kĺby zápästné na hmat bolestivé, pri pohyboch vykazujú určitú obmedzenosť.

Subjektívne udáva veľké bolesti v krajine hrudného koša a v krajine bedrového kĺbu.

Horeuvedený nález je výsledkom prekonaného ťažkého ublíženia na tele, ktoré sa odohralo asi pred 3 - 4 týždňami.

Na základe horeuvedeného nálezu a terajšieho telesného stavu, menovaný je stále práceneschopný a tento jeho poúrazový stav - ak nenastanú ešte ďalšie komplikácie - môže ešte potrváť 2 - 3 týždne.

Nečitateľný podpis, v. r.

Hnúšť'a, 16. 12. 1938

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., bez č.

¹ Iván Hējjas, jeden z vodcov teroristických bánd, ktorý sa stal známym svojimi ukrutnosťami, vraždením a neľudským týraním svojich protivníkov.

162

15. december 1938, Banská Štiavnica.

Zápisnica napísaná na žandárskej stanici s Jozefom D., obyvateľom mesta, ktorý vypovedal, ako ho maďarské bezpečnostné orgány chytili na okupovanom území a pod rôznymi zámienkami bili a týrali.

Príloha: lekárska správa o ublížení na tele.

Vypočúvanie

Jozef D. udáva:

Dňa 12. 11. 1938 išiel som z Banskej Štiavnice do odstúpeného územia a dňa 13. 11. 1938 som prišiel do Trebušoviec, okres Modrý Kameň, kde mám v prenájme veľkostatok od dedičov Ignáca F. Dňa 15. 11. 1938 som sa hlásil v Želovciach na maďarskom vojenskom veliteľstve, o čom mi bolo vydané potvrdenie – osvedčenie. Hlásenie bolo povinné.

Asi 29. 11. 1938 som bol zase predvolaný na to isté veliteľstvo, kde sa ma pýtali, či budem optovať pre Maďarsko. Keď som hovoril, že na to mám ešte 5 mesiacov času, bol som riadne poučený, že ak chcem viesť moje poľnohospodárstvo, mám si podať žiadosť o povolenie k pobytu. Žiadosť som mal podať v priebehu 8 dní u notára, ktorú som však podal hneď na druhý deň u obecného notára v Seľanoch.

Dňa 9. 12. 1938 prišli pre mňa četníci a dovedli ma na horeuvedené vojenské veliteľstvo do Želoviec. Tam mi jeden maďarský poručík v prítomnosti nadporučika povedal, ktorých mená neznám, že som dal 5 000 Kč na obranu čs. štátu a bol som čs. vojakom. Koľko chcem času – hodinu lebo dve na prestúpenie hranice. Odvolal som sa, že mám živý statok, čo je treba opatriť a odovzdať. Preto mi dovolili zdržať sa do druhého dňa do 18. hod. Bolo mi povedané, že nesmiem vziať veci týkajúce sa vojenskej obrany.

Dňa 10. 12. 1938 o 16. hod. som sa hlásil v Želovciach na označenom vojenskom veliteľstve. Tam prítomný poručík zavolał četníka, ktorý ma odviezol na četnícku stanicu, kde som čakal do 20. hod. Potom ma četník zaviedol späť do horeuvedenej vojenskej kancelárie, kde bol prítomný civil, ktorého oslovovali „föbíró“ (hlavný sudca). Ďalej postupne prišli do miestnosti vojenský nadporučík, poručík, práporčík (zászlós) a dôstojnícky zástupca. Prítomného vojaka poslali von. Civil držal v ruke akýsi spis a hovoril: „Dali ste 5 000 Kč na obranu čs. štátu, boli ste čs. vojakom a ste vyzvedač.“ Po slove „vyzvedač“ pristúpil dôstojnícky zástupca a hneď ma udrel po tvári. Mohol som povedať len slovo „prosím“, ale vtedy ma už bil aj horeuvedený civil, ktorý povedal: „Smradľavá kurva, židovský komunista.“ Tito dvaja ma bili striedavo rukami, päšťami a kopali ma. Keď som spadol na zem, dôstojnícky zástupca šliapal po mne. Ten ma tiež pritisol ku stene a palcami mi tlačil oči dnu. Pri tomto týraní musel som sa vyzliecť úplne donaha. Prezreli mi všetko a na jednotlivé zápisy v mojom notese musel som podávať vysvetlenie.